

Борисенко Мирослав

доктор історичних наук, професор
Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України
<https://orcid.org/0000-0002-2866-7507>

Федоренко Ігор

Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України
<https://orcid.org/0009-0006-2729-3714>

Федорович Володимир

Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України
<https://orcid.org/0009-0002-5524-1517>

**Колективна оборона та індивідуальна готовність: історичний досвід
військового обов'язку в Швеції**

Анотація. У статті досліджено історичну еволюцію інституту військового обов'язку у Швеції та його роль у формуванні сучасної моделі колективної оборони, заснованої на поєднанні військових і цивільних складових безпеки. Актуальність теми зумовлена зростанням безпекових викликів у Європі внаслідок агресивної зовнішньої політики російської федерації та необхідністю пошуку ефективного балансу між інституційними механізмами оборони держави і реальною готовністю громадян діяти в умовах кризи. Шведський досвід розглядається як показовий приклад трансформації оборонної політики демократичної держави.

Проаналізовано вплив політики військового неприєднання, безпекової логіки «холодної війни» та сучасних геополітичних загроз на зміни у структурі військової служби й мобілізаційної готовності. Особливу увагу приділено концепції «Тотальної оборони», що передбачає участь у забезпеченні безпеки не лише збройних сил, а й цивільного сектору, органів влади та громадянського суспільства. Показано, що індивідуальна готовність громадян формується через систему підготовки населення, інформаційні кампанії, розвиток суспільної стійкості та високий рівень довіри до державних інституцій. Обґрунтовано, що саме поєднання мобілізаційного потенціалу, цивільної стійкості та суспільної підтримки забезпечує ефективність сучасної оборонної політики. Встановлено, що історичний досвід Швеції відображає загальну закономірність розвитку оборонних систем демократичних держав – перехід від суто військових моделей до інтегрованого підходу до участі всього суспільства у забезпеченні безпеки. Практичне значення результатів полягає у можливості використання шведської моделі для вдосконалення оборонної політики України, зокрема у сфері мобілізаційної підготовки, розвитку цивільної оборони та зміцнення суспільної стійкості в умовах тривалої війни. Перспективи подальших досліджень пролягають у площині теоретичних конструкцій адаптації європейських моделей всеохоплюючої оборони до українського безпекового середовища.

Ключові слова: військовий обов'язок; військова служба; всеохоплююча оборона; законодавство; колективна безпека; мобілізаційна готовність; Швеція.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У сучасних умовах зростання гібридних загроз і переосмислення ролі національних систем оборони особливої актуальності набуває питання поєднання військової доктрини держав з індивідуальною готовністю громадян до виконання військового обов'язку. Історичний досвід Швеції, Фінляндії, Данії та Норвегії, в яких протягом тривалого часу функціонувала модель загальної оборони, що інтегрує військову службу, мобілізаційну підготовку населення та розвинене законодавче регулювання оборонної сфери, становить значний науковий і практичний інтерес для України та інших держав регіону. Розгляд успішних моделей суспільної згуртованості та стійкості на п'ятому році виснажливої війни на виживання є надзвичайно актуальним для майбутнього України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика військового обов'язку, мобілізаційної готовності та поєднання колективної оборони з індивідуальною готовністю громадян до спротиву посідає помітне місце у сучасних безпекових дослідженнях. Водночас аналіз наукових праць свідчить про фрагментарність підходів до осмислення досвіду Скандинавських країн у розбудові оборонної

доктрини. У **вітчизняних публікаціях** увага зосереджена переважно на концепції всеохоплюючої (тотальної) оборони та цивільної стійкості як відповіді на сучасні загрози. У матеріалах Національного інституту стратегічних досліджень системно розглядається реформа цивільної готовності в Північній Європі, зокрема в Швеції, підкреслюється роль державних інституцій у координації військової та невійськової складових оборони, а також значення залучення населення до підготовки на випадок криз і війни [1]. Аналітики Центру Разумкова розширюють цей підхід, інтерпретуючи шведську модель як приклад ефективної взаємодії держави і суспільства у сфері безпеки та наголошуючи на соціальній основі обороноздатності [2; 3].

Окремі наукові статті українських авторів присвячені правовим аспектам військової служби у країнах Північної Європи, зокрема питанням альтернативної служби, прав і обов'язків громадян у системі оборони та співвідношенню військового обов'язку з демократичними цінностями [4–6]. У публікації В.Паливоди розкрито зміст концепції «всеохоплюючої оборони» Швеції, акцентовано на поєднанні військової та цивільної підготовки суспільства до криз і війни, а також окреслено інституційні механізми формування національної стійкості в умовах сучасних безпекових викликів [7]. Концепції «всеохоплюючої оборони» як чинника формування культури безпеки й громадянської відповідальності Швеції присвячено роботу С.Ганаби [8]. **Закордонні дослідження** вирізняються ширшим інституційним та історичним контекстом. Важливим джерелом є офіційні роз'яснення щодо обов'язку тотальної оборони, а також документи, присвячені цивільній готовності та інформуванню населення [9, 10]. У публікаціях відомих експертів з питань безпеки та військового будівництва С.Ларсона [11], Д.Амінел [12] та С.Стенд [13] деталізують: стратегічні виклики для шведської «Тотальної оборони» та історико-інституційне становлення суспільної безпеки у Швеції. Додатково сучасні роботи аналізують цивільно-військову взаємодію на місцевому та регіональному рівнях у межах планування «Тотальної оборони» [14].

Наявні дослідження ґрунтовно висвітлюють окремі елементи шведської системи оборони – концепцію тотальної оборони, цивільну готовність, нормативні засади військової служби або суспільні настрої. Водночас недостатньо опрацьованими залишаються питання історичної еволюції військового обов'язку у Швеції в контексті колективної оборони, механізмів трансляції державної безпекової доктрини на рівень індивідуальної готовності громадян. Саме ці аспекти і становлять предмет дослідження нашої статті, визначаючи її наукову новизну та практичну значущість.

Метою статті є комплексний історико-політологічний аналіз еволюції військового обов'язку у Швеції як складової системи колективної оборони та чинника формування індивідуальної готовності громадян до захисту держави. Відповідно до зазначеної мети у статті сформульовано такі основні цілі дослідження: проаналізувати історичні етапи становлення та розвитку військового обов'язку у Швеції; охарактеризувати нормативно-правові засади організації військової служби та мобілізаційної підготовки населення; з'ясувати зміст і практичну реалізацію концепції всеохопної (тотальної) оборони у шведській безпековій політиці; дослідити вплив інституційних змін у системі військового обов'язку на рівень індивідуальної готовності громадян до оборони держави; визначити можливості використання шведського історичного досвіду для вдосконалення сучасних моделей забезпечення обороноздатності демократичних держав.

Методи дослідження. Методологічну основу статті становить поєднання загальнонаукових і спеціальних методів історико-політологічного аналізу, що забезпечують комплексне вивчення проблеми. Передусім застосовано історичний метод, який дав змогу простежити еволюцію інституту військової служби у Швеції, визначити ключові етапи його трансформації та пов'язати їх із змінами у безпековій політиці держави.

Застосування системного методу дозволило розглянути військовий обов'язок як елемент цілісної системи всеохоплюючої оборони, що включає законодавчі, інституційні, соціальні та культурні компоненти. Структурно-функціональний аналіз сприяв виявленню ролі окремих інститутів державної влади, механізмів мобілізаційної підготовки та форм участі громадян у забезпеченні обороноздатності.

Метод контент-аналізу використано під час опрацювання наукових публікацій, аналітичних матеріалів і офіційних документів, що дозволило узагальнити сучасні підходи до розуміння колективної оборони та індивідуальної відповідальності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Питання військового обов'язку в європейських демократіях сьогодні знову набуває практичного виміру: держави шукають баланс між інституційними механізмами колективної оборони та реальною (повсякденною) готовністю громадян діяти в умовах кризи. Швеція є показовим прикладом, адже її оборонна модель історично спиралася на поєднання державного планування, законодавчого регулювання служби та залучення суспільства до оборони.

Розглянемо історичні передумови формування військового обов'язку в Швеції. Перші стійкі форми організації служби в Швеції пов'язані зі становленням системи народного ополчення та локально закріпленої військової повинності, що в ранньомодерний період оформлювалася через практику наборів та утримання війська громадами.

У XIX–XX ст. відбувається поступовий перехід до принципу загальної військової повинності. Після воєнних потрясінь початку XIX ст. Швеція запровадила додаткові форми залучення людських ресурсів (зокрема, *Bevåringen* – систему обов'язкової короткострокової військової підготовки призовного контингенту, що доповнювала регулярне військо), що заклало основу ширшого охоплення населення військовою підготовкою [15]. Ключовою історичною віхою стала реформа 1901 р., коли парламентом Швеції було оформлено нову модель призову, яка запроваджувала обов'язкову військову службу [15].

Вплив політики нейтралітету на оборонну організацію держави проявився у прагненні будувати самодостатню систему стримування й мобілізації без формальної прив'язки до військових блоків. У цьому контексті логічним продовженням стало концептуальне трактування «Тотальної оборони» як всеохоплюючої підготовки держави до війни, що включає військову й цивільну складові та передбачає участь усього суспільства [2, с. 30].

У другій половині XX ст. розвиток інституту військової служби у Швеції відбувався під визначальним впливом Холодної війни. Безпекова політика Швеції в цей період спиралася на логіку «оборони проти вторгнення», де пріоритетом була саме потужна територіальна оборона [6, с. 18].

Зберігаючи політику військового неприєднання, держава водночас формувала розгалужену систему територіальної оборони, засновану на масовій підготовці резерву, високому рівні технічного оснащення та розвиненій оборонній промисловості. Шведська модель передбачала здатність до швидкої мобілізації значної кількості підготовлених військовослужбовців, що розглядалося як ключовий чинник стримування потенційної агресії. Саме поєднання загального призову, резервної структури та технологічної модернізації забезпечувало оборонну автономність країни в умовах біполярного протистояння [2].

Питання короткочасної відмови від обов'язкового призову на військову службу в 2010 р. та подальше його відновлення в 2017 р. досить детально описано в літературі [4, 13] і не потребує додаткових досліджень. Варто лише зазначити, що це було непросте компромісне рішення, яке диктувалося швидше внутрішньополітичною боротьбою в парламенті Швеції, ніж зовнішніми безпековими загрозами.

Погіршення безпекової ситуації в Європі у середині 2010-х рр. внаслідок агресивної політики росії в регіоні спричинило переосмислення оборонної політики Швеції. Початком системних реформ у Швеції вважають ухвалення у 2015 р. – як реакцію на захоплення росією українського Криму та війну на Донбасі – закону про оборону на період 2016–2020 рр. [7]. Законом передбачалася у т. ч. розробка концепції «Тотальної оборони», що складається як з військового, так і з цивільного компоненту в межах підходу до участі в забезпеченні суспільної стійкості та національної безпеки «всієї громади» [2, с. 28]. У 2017 р. Швеція відновила військовий обов'язок у модернізованій, гендерно нейтральній формі, поєднавши елементи призову з професійною службою. Метою цього рішення стало зміцнення мобілізаційної спроможності, відновлення резерву підготовленого особового складу та посилення зв'язку між суспільством і системою оборони [14]. Повномасштабна агресія росії проти України в лютому 2022 р. змусила Швецію вдатися до більш рішучих та активних дій з реформування сектору безпеки, в основі якого є розвиток військових спроможностей.

Історичний досвід військового обов'язку у Швеції – від системної підготовки резерву до традиції «оборони всього суспільства» – нині сприймається як важливий інституційний ресурс, адаптований до сучасних безпекових викликів.

Хоча, варто зазначити, що в сучасній науці існують спроби применшити роль військової служби у формуванні громадянської активності в країнах Європи. Зокрема, Д.Альмен у своїй дискусійній статті вважає, що на сучасному етапі військовий обов'язок не сприяє громадянській активності молодих членів суспільства, хоча не заперечує його роль на попередніх етапах історичного розвитку шведського суспільства [12].

Важливим елементом сучасної безпекової політики Швеції є нормативно оформлена взаємодія військових і цивільних складових оборони, що визначає цілісність підготовки держави до кризових ситуацій і воєнних загроз. Навіть у законодавстві держави закріплено термін «безпека Швеції», який стосується як військової, так і цивільної діяльності [5, с. 175]. Саме через правові механізми та інституційну координацію забезпечується практична реалізація принципу всеохоплюючої участі суспільства в обороні.

Інституційний зв'язок війська та суспільства ґрунтується на давній традиції. Так історично склалося, що у Скандинавських країнах до сьогодні королівські родини підтримують тісний зв'язок зі збройними силами, що посилює авторитет військової служби в суспільстві [6, с. 35].

Обов'язок «Тотальної оборони» охоплює можливість як військової, так і цивільної служби, а також існування процедур відбору / оцінювання та варіантів служби без зброї у межах законних підстав. Уряд Королівства Швеції на сучасному етапі вкотре акцентує, що оборонна доктрина включає захист населення, забезпечення безперервності життєво важливих послуг і підтримку військової оборони, тобто правова межа спрямована не лише на «мобілізацію», а й на стійкість функціонування суспільства [16].

Особливість шведської моделі полягає у функціональній взаємозалежності «армії» та «цивільного сектору». Військова оборона спрямована на відсіч збройному нападу та захист територіальної цілісності [16], водночас цивільна оборона має забезпечити захист населення, стабільність критичних сервісів і підтримку військових зусиль у надзвичайних умовах [16]. У такій конструкції індивідуальна участь громадян, діяльність органів влади та готовність інфраструктури стають елементами єдиної системи оборонної спроможності, що і формує зміст «Тотальної оборони» як практичної моделі «оборони всього суспільства».

Поняття «індивідуальної готовності громадян» у контексті колективної оборони означає не лише здатність виконувати безпосередні військові завдання, але й готовність суспільства протистояти кризам і загрозам, що виникають під час конфліктів. У шведській моделі оборони індивідуальна готовність розглядається як важлива складова загальної оборонної спроможності держави, що інтегрує формальні механізми підготовки з соціокультурними факторами, які впливають на мотивацію та поведінку громадян.

Формування індивідуальної готовності реалізується через комплекс державних програм, навчальних ініціатив та інформаційних кампаній. На рівні цивільної оборони широкому колу населення доступні інструктивні матеріали, що пояснюють алгоритми дій у разі загострення безпекової ситуації: правила само- і колективного захисту, дії під час надзвичайних ситуацій та порядки оповіщення [10]. Така інформація систематично оновлюється і поширюється урядовими службами, зокрема Агентством цивільної оборони та стійкості (Myndigheten för civilt försvar – MCF), яке було створене ще в 2009 р. з метою підвищення обізнаності та розповсюдження практичних навичок захисту та виживання громадян. Крім того, значну роль відіграють навчальні заходи для молоді, резервістів і волонтерів, що проводяться як силами збройних сил, так і у співпраці з місцевими громадами. Такі програми спрямовані на розвиток практичних умінь (орієнтування, перша допомога, навички виживання) й одночасно формують розуміння особистої відповідальності за безпеку суспільства.

Індивідуальна готовність суттєво залежить від мотиваційних установок та психологічної готовності громадян долучатися до оборонних зусиль. На рівень мотивації впливають такі чинники, як відчуття загрози, довіра до державних інституцій, соціальна ідентичність, а також віра в ефективність власних дій. Наукові дослідження показують, що висока довіра до уряду та оборонних структур корелює з готовністю брати участь у програмах підготовки та виконувати обов'язки в екстремальних умовах [20, с. 90].

Соціально-психологічні аспекти також включають формування громадянської відповідальності та «культурних сценаріїв» поведінки під час криз, що стимулюються через освітні програми, засоби масової інформації та державні кампанії. Внаслідок популяризації заходів з підготовки громадян до виживання в умовах потенційної глобальної кризи протягом перших трьох діб, сформувалася ціла культура стійкості «72 години», вплив якої на формування менталітету шведів антропологі іноді порівнюють із впливом прийняття християнства в XII ст. [11, с. 47]

Підвищенню мотивації сприяє і залучення до добровільних об'єднань, що підтримують оборону, зокрема у форматі цивільних рятувальних груп чи волонтерських ініціатив.

Рівень довіри громадян до державних інститутів – критичний фактор, що визначає, наскільки люди готові сприймати вимоги оборонного законодавства та виконувати зобов'язання, пов'язані з громадянською та військовою службою. Результати опитувань у Швеції демонструють стабільно високий рівень довіри до збройних сил, що зростає постійно з 2018 р. і зараз знаходиться на найвищому рівні за весь період досліджень [21]. Готовність суспільства підтримувати оборонну спроможність країни дозволяє ефективніше впроваджувати політику мобілізаційної готовності та програму часткового призову. Це співвідноситься з широким суспільним сприйняттям політичних рішень щодо зміцнення оборони та підтримки міжнародних партнерств. Отже, індивідуальна готовність у контексті шведської моделі оборони є не лише сукупністю набуття навичок, але й багатовимірним соціально-психологічним явищем, що залежить від рівня обізнаності, мотивації, довіри та громадянської позиції. Поєднання цих елементів створює базис для стійкої системи безпеки, де участь окремого індивіда розглядається як важливий внесок у колективну оборону держави.

У сучасній політиці ця ідея широкого залучення громадян набуває змісту в межах концепції комплексної стійкості: оборона розглядається не лише як спроможність вести бойові дії, а як здатність держави та суспільства підтримувати керованість, функціонування критичної інфраструктури й соціальну згуртованість у кризі. Гібридні загрози – кібератаки, дезінформація, саботаж і тиск на критичну інфраструктуру – потребують передусім узгодженої реакції держави, бізнесу та громадян, а не лише нарощування військової сили. На сучасному етапі такі загрози є серед ключових викликів для системи цивільної оборони [20]. У цьому контексті інститут військового обов'язку стає складовою ширшої системи суспільної стійкості, доповнюючись цивільними механізмами захисту та комунікації.

Досвід Швеції показує, що демократична держава може поєднувати права громадян із реалістичним розумінням оборонних обов'язків через прозорі правила, розподіл відповідальності та системну підготовку до криз. Порівняльні дослідження «Тотальної оборони» підкреслюють, що навіть усталені

моделі мають «переналаштовуватися» під еволюцію загроз, а ядром ефективності стає саме підхід залучення всього суспільства [21]. Для інших демократичних держав це свідчить не стільки про необхідність механічного запозичення окремих інструментів (зокрема інституту призову), скільки про відтворення цілісної логіки, у межах якої поєднуються мобілізаційна спроможність, цивільна стійкість, а також довіра й поінформованість населення як ключові передумови ефективності колективної оборони.

Проведений історико-політологічний аналіз дозволяє виокремити кілька ключових закономірностей розвитку військового обов'язку у Швеції в контексті мобілізаційної готовності суспільства.

Інститут військової служби еволюціонував не ізольовано, а в тісному зв'язку зі змінами безпекового середовища та політичної стратегії держави: від масової мобілізаційної моделі до професіоналізації, а згодом – до поєднання вибіркового призову з концепцією всеохоплюючої оборони.

Історично в Швеції сформувалося специфічне співвідношення колективної оборони та індивідуальної відповідальності. У шведській моделі ці виміри не протиставляються, а взаємодоповнюють один одного: участь громадянина у військовій або цивільній службі розглядається як складова ширшої системи суспільної безпеки.

Стабільність цієї трансформації забезпечувалася нормативною визначеністю та довгостроковим державним плануванням, що підтверджується сучасними урядовими підходами до розвитку «Тотальної оборони» як системи підготовки країни до криз і війни. Підготовка до війни охоплює все населення й передбачає різні форми залучення – від військової служби до цивільної підтримки функціонування держави. Отже, індивідуальна готовність є не лише моральною категорією, а інституційно оформленим елементом колективної безпеки.

Отримані результати мають практичне значення для сучасних оборонних стратегій, зокрема для України. Шведський досвід демонструє ефективність поєднання мобілізаційного потенціалу, цивільної стійкості та довіри суспільства до державних інституцій як передумови тривалої оборонної спроможності.

Для України це означає доцільність подальшого розвитку інтегрованої оборонної політики, у якій військова підготовка населення поєднується з розбудовою цивільного захисту, інформаційної стійкості та ефективного державного управління в умовах війни. Отже, історичний досвід військового обов'язку у Швеції підтверджує, що дієва система колективної оборони формується через довготривалу взаємодію інституцій, суспільства та правових механізмів. Саме така синергія створює підґрунтя для стійкості держави перед сучасними викликами безпеки та визначає перспективи розвитку демократичних оборонних моделей у Європі.

References:

1. Reznikova, O. and Lepikhov, A. (2023), «Reforma systemy tsyvilnoi hotovnosti Shvetsii», *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*, [Online], available at: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-05/az_30052023_reforma-systemy-tsyvilnoi-gotovnosti-shvetsii.pdf
2. «Derzhavno-hromadske spivrobotnytstvo v zabezpechenni suspilnoi stiikosti pid chas viiny v Ukraini», *Tsentr Razumkova*, [Online], available at: <https://razumkov.org.ua/images/2024/10/03/2024-Sunhurovskiyi-CIVIL-STIYKIST-UKR-1.pdf>
3. «Shchorichnyk SIPRI 2023. Ozbroyennia, rozzbroiennia ta mizhnarodna bezpeka», *Tsentr Razumkova*, [Online], available at: https://razumkov.org.ua/images/2024/07/24/2024-SIPRI_2023-SITE.pdf
4. Kotylko, Ya. (2025), «Realizatsiia prava na alternatyvnu (neviiskovu) sluzhbu v Shvetsii: evoliutsiia zakonodavstva ta suchasni vyklyky», *Social Development and Security*, No. 15 (3), pp. 30–43, doi: 10.33445/sds.2025.15.3.4.
5. Pidbereznykh, I.Ye. and Halkin, R.D. (2022), «Polityka natsionalnoi bezpeky Korolivstva Shvetsiia: istoryko-pravovyi kontekst», *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, No. 2, pp.172–177.
6. Aliieva, Ye. (2019), «Bezpekova polityka Shvetsii v konteksti rosiiskoi ahresii proty Shvetsii», *Hrani*, No. 5, pp.14–24, doi: 10.15421/171949.
7. Palyvoda, V. (2025), «Pidhotovleni do viiny, abo vseokhopna oborona Shvetsii», *Instytut hlobalnoi polityky*, [Online], available at: <https://igp.org.ua/publikacii/pidgotovleni-do-vijni-abo-vseokhopna-oborona-shvecii%D1%97/>
8. Hanaba, S. (2025), «Yak pratsiuie vseokhopna oborona: synerhiia dosvidu Ukrainy ta Shvetsii: Informatsiinyi ohliad navchalnoi sesii u Shvetsii doslidnytskoho proiektu «Gendernyi pidkhid v konteksti vseokhopnoi oborony»», *Filosofii osvity. Philosophy of Education*, No. 31 (1), pp. 332–338, doi: 10.31874/2309-1606-2025-31-1-21.
9. «Total defence duty», *Krisinformation*, [Online], available at: <https://www.krisinformation.se/en/hazards-and-risks/hojd-beredskap-och-krig/total-defence-service/>
10. «In case of crisis or war», *The Swedish Civil Contingencies Agency (MSB)*, [Online], available at: <https://rib.msb.se/filer/pdf/30874.pdf>
11. Larsson, S. (2020), «Swedish total defence and the emergence of societal security», *Nordic Societal Security*, pp. 45–67, doi: 10.4324/9781003045533-5.
12. Almen, D. (2025), «The Civic-Minded Citizen and the Role of Conscription: Evidence from Sweden», *Political Behavior*, doi: 10.1007/s1109-025-10072-0.
13. Strand, S. (2024), «The Reactivation and Reimagination of Military Conscription in Sweden», *Armed Forces & Society*, Vol. 50 (4), pp. 1175–1195, doi: 10.1177/0095327X231164740.

14. Tillberg, V.L., Berndtsson, J. and Tillberg, P. (2025), «Navigating Collaboration: Understanding Civil-Military Interactions in Swedish Total Defence From a Security Network Perspective», *Scandinavian Journal of Military Studies*, No. 8 (1), pp. 40–56, doi: 10.31374/sjms.288.
15. Högman, H. (2025), «Swedish Military History», [Online], available at: <https://www.hhogman.se/military.htm>
16. «This is civil defence», *Government Offices of Sweden*, [Online], available at: <https://www.government.se/government-policy/civil-defence/this-is-civil-defence/>
17. Skoog, E. (2017), «Sweden's altering defence and security policy calculus», *JASON Institute for Peace and Security Studies*, [Online], available at: <https://jasoninstitute.com/swedens-altering-defence-and-security-policy-calculus/>
18. Wallenius, C. et al. (2021), «Anchoring Sweden's Downsized Military – People's Attitude to, Knowledge About, and Trust in Our Military Defense», *Scandinavian Journal of Military Studies*, No. 4 (1), pp. 78–93, doi: 10.31374/sjms.69.
19. «Share of individuals who trust the Swedish Armed Forces from 2012 to 2022», *Statista*, [Online], available at: <https://www.statista.com/statistics/689894/share-of-individuals-who-trust-the-swedish-armed-forces/?srsltid=AfmBOocY-kC5uU7yTEtwColc1BXQGwc9MeMQ0CmC2PwK6rTP9EIR9-N>
20. Thunholm, P. (2021), «Hybrid threats – Scenarios and examples to support development of skills within the Police Authority», *FOI*, [Online], available at: <https://www.foi.se/en/foi/reports/report-summary.html?reportNo=FOI-R--5137--SE>
21. Alexander, K. (2025), «Total Defence in Comparative Perspective: Lessons from Finland, Sweden, Switzerland, and Singapore», *Institute for Security & Development Policy*, [Online], available at: <https://www.isdp.eu/total-defence-in-comparative-perspective-lessons-from-finland-sweden-switzerland-and-singapore/>

Borysenko M., Fedorenko I., Fedorovych V.

Collective defense and individual readiness: the historical experience of military conscription in Sweden

Abstract. The article examines the historical evolution of the institution of military duty in Sweden and its role in shaping a modern model of collective defense that combines military and civilian security components. The relevance of the topic stems from the growing security challenges in Europe resulting from the aggressive foreign policy of the Russian Federation and the need to strike an effective balance between the institutional mechanisms of state defense and the real readiness of citizens to act in crisis conditions. The Swedish experience is considered an illustrative example of the transformation of a democratic state's defense policy.

The impact of the policy of military non-alignment, the security logic of the «Cold War» and modern geopolitical threats on changes in the structure of military service and mobilization readiness is analyzed. Special attention is paid to the concept of «Total Defense», which involves participation in ensuring security not only of the armed forces, but also of the civilian sector, government bodies and civil society. It is shown that the individual readiness of citizens is formed through the system of population training, information campaigns, the development of social resilience and a high level of trust in state institutions. It is substantiated that it is the combination of mobilization potential, civil resilience and public support that ensures the effectiveness of modern defense policy. It is established that the historical experience of Sweden reflects the general pattern of development of defense systems of democratic states - the transition from narrowly military models to an integrated approach of participation of the whole society in ensuring security. The practical significance of the results lies in the possibility of using the Swedish model to improve the defense policy of Ukraine, in particular in the field of mobilization training, the development of civil defense and strengthening social resilience in conditions of a protracted war. Prospects for further research include the comparative analysis of European models of comprehensive defense and the development of mechanisms for their adaptation to the Ukrainian security environment.

Keywords: military duty; military service; comprehensive defense; legislation; collective security; mobilization readiness; Sweden.

Надійшла: 18.03.2026. Прийнята: 08.04.2026. Опублікована: 15.05.2026.